

Zeereservaten en duurzame visserij

Schone oceanen vol gezonde vis

GREENPEACE

www.greenpeace.nl

De schoonheid van het rijke zeeleven

De schoonheid en rijkdom van onze oceanen zijn overweldigend. Maar de wereldzeeën verkeren in crisis. Koraal verbleekt, vissoorten verdwijnen, de mysterieuze diepzee wordt vernietigd. Gelukkig zijn de oceanen sterk en kunnen ze herstellen van alle aanslagen. Maar dan moeten we ze wel een handje helpen. Met zeereservaten, waarin alle bedreigingen gewoon verboden zijn.

Schitterend zeeleven

Wuivende zeeanemonen, zacht koraal, knotswier... wie zegt dat de Noordzee saai is? Hier leven dolfinen, zeehonden en zelfs walvissen. Reuzenhaaien komen af en toe op bezoek, ongevaarlijk, maar wel gigantisch. De Noordzee is ook rijk aan kleine zeediertjes met prachtige namen als roeipootkreeftje of wenteltrapje. En met wat geluk vind je er zelfs nog een school kabeljauw, al wordt die kans steeds kleiner.

Zuiverend water

De helft van de zuurstof die we inademen, komt van de zeeën en oceanen. Miljoenen mensen zijn voor hun voedsel en inkomen afhankelijk van de oceaan. Oceanen zuiveren het water en nemen enorme hoeveelheden CO₂ op. En waarom is het in Nederland niet steenkoud? Dankzij de Warme Golfstroom: de oceaan reguleert ook de temperatuur op aarde. De zee is letterlijk de bron van al ons leven.

Soortenrijkdom

Roeipootkreeftje en reuzenhaai maken deel uit van een fragiel evenwicht: een ecosysteem. Als radertjes in een klok hangen alle plantjes, dieren en micro-organismen in zee samen. Haal je er één tussenuit, dan raakt de hele boel ontregeld. Hoe groter de soortenrijkdom, hoe sterker en stabielier zo'n leefgemeenschap is. Gezonde ecosystemen zijn beter bestand tegen klimaatverandering, verstoring of vervuiling.

Vraatzuchtige zee-egels

Zeereservaten beschermen daarom niet één vissoort, maar het ecosysteem als geheel. Het Leigh-zeereservaat bij Nieuw-Zeeland laat dat heel mooi zien. Door overbevissing bestond de kustlijn vooral uit kale rotsen met ontelbaar veel zee-egels. Het kelp, een zeewier, was vrijwel overal verdwenen: opgegeten door de zee-egels. Na de instelling van een zeereservaat keerden de snapper en de kreeft terug, soorten die zee-egels eten. Zo groeide ook het kelpwoud weer aan. Nu zijn de kustwateren veel rijker. Dankzij de instelling van dit zeereservaat werd het oorspronkelijke ecosysteem hersteld.

Meer vis

Onderzoekers zetten alle zeereservaten ter wereld op een rijtje. Wat bleek? Er kwam niet alleen veel meer vis voor, maar die vissen waren ook groter. Logisch, want kleine visjes worden groot... als ze niet worden gevangen. En hoe groter een vrouwtjesvis is, hoe meer en sterker nageslacht ze krijgt: meer vis dus!

© GP/CAMPO

Duurzaam vissen

Als het ecosysteem in het zeereservaat weer gezond is en vol met vis, zwemmen de vissen ook buiten het reservaat. Daar kunnen vissers weer volle netten binnenhalen. Maar voor een visrijke toekomst zullen ze wel duurzaam moeten vissen. Anders vernietigen ze alsnog de winst die het zeereservaat heeft opgeleverd: een rijk ecosysteem, waarin plaats is voor alle soorten die daar van nature thuishoren.

El Hierro

'Voor de instelling van het zeereservaat was vrijwel alle vis hier verdwenen', zegt visser Alberto Douglas, die samen met zijn collega's het initiatief nam voor een reservaat bij het Canarische eiland El Hierro. 'Twintig jaar geleden werd alle visvangst hier verboden en na een jaar of tien verschenen er weer allerlei soorten jonge vissen. Nu vissen we om het reservaat heen en is er genoeg vis voor ons allemaal. We willen graag meer gebieden rond El Hierro beschermen.'

Apo Island

Apo Island begon als klein reservaatje en is na twintig jaar uitgegroeid tot een internationaal erkend succes. Eilandbewoners zelf beheren het zeereservaat. Toch voelden vissers er eerst niets voor. 'Het kost tijd voordat je de voordelen van een zeereservaat ziet', vertelt dorpsvoofd Mario Pascolbello. 'We moesten het gebied in de eerste jaren goed bewaken. Maar de vispopulaties herstelden zich, de opbrengsten werden groter en de twijfels verdwenen. Inmiddels zijn de vissers een soort zeebeschermers geworden. Ze letten goed op waar ze vissen en voorkomen dat andere, illegale vissers het gebied vernietigen.'

Wereldwijd netwerk

Sommige zeedieren leggen in hun leven duizenden kilometers af, van de plek waar ze eitjes leggen naar hun voedselplaatsen. Paling is een bekend voorbeeld, maar ook walvissen trekken jaarlijks de halve wereld over. Daarom is een wereldwijd netwerk van aaneengesloten zeereservaten nodig, dat 40 procent van de oceanen bedekt. Zo ver zijn we nog lang niet: zelfs al tellen we alle zeereservaten bij elkaar op, dan is dat samen nog geen 1 procent.

© GP/CARE

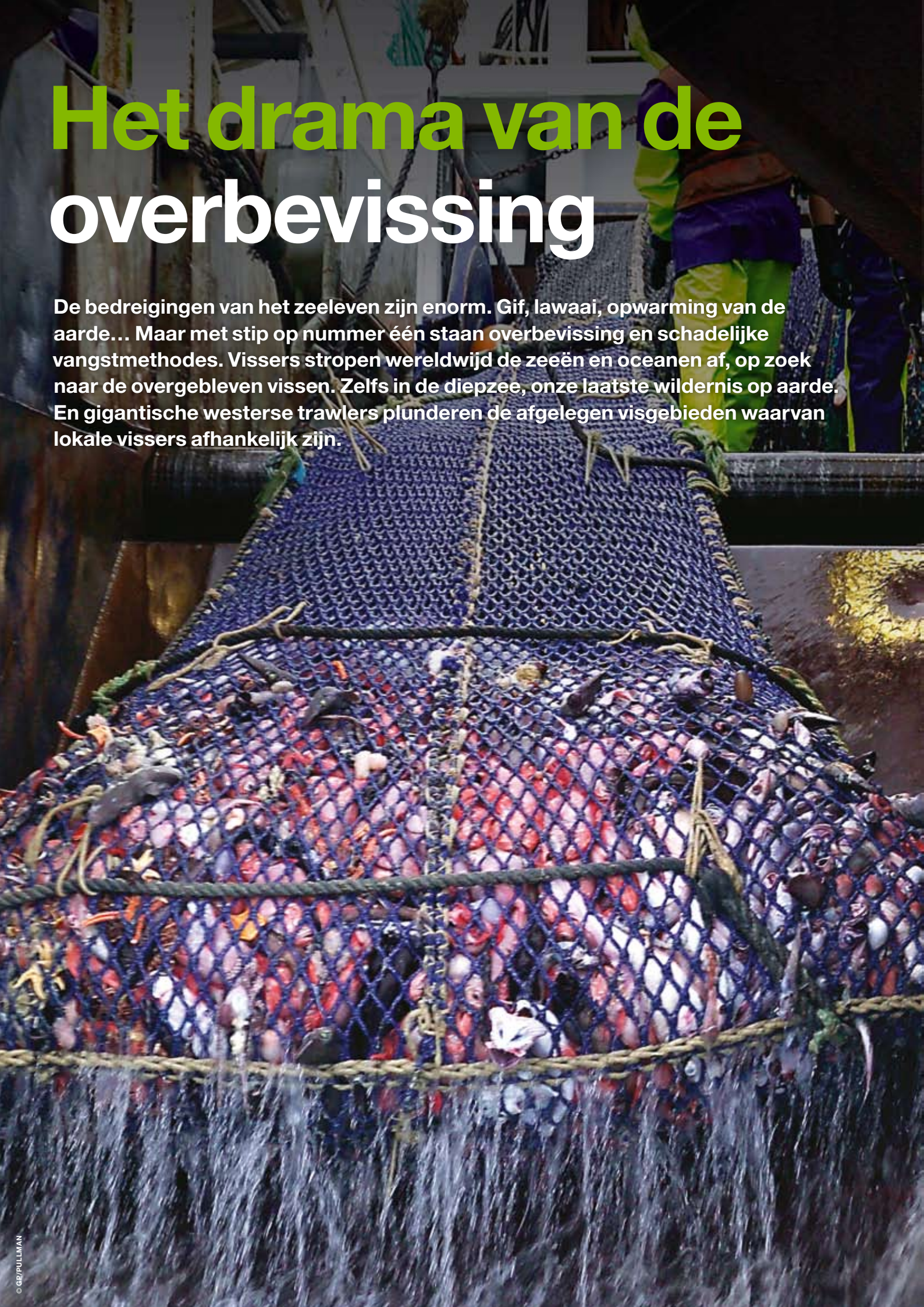

Wat is een zeereservaat?

Een zeereservaat is net zoals een natuurpark op land. Een gebied dat is afgesloten voor alle activiteiten die schade toebrengen aan het zeeleven. Visserij, scheepvaart, olieboringen, zand- en grindwinning, dat is allemaal verboden in een zeereservaat. Zo kan al het zeeleven, zoals vissen, schelpdieren, koraal en zeegras, zich in alle rust herstellen.

Het drama van de overbevissing

De bedreigingen van het zeeleven zijn enorm. Gif, lawaai, opwarming van de aarde... Maar met stip op nummer één staan overbevissing en schadelijke vangstmethodes. Vissers stropen wereldwijd de zeeën en oceanen af, op zoek naar de overgebleven vissen. Zelfs in de diepzee, onze laatste wildernis op aarde. En gigantische westerse trawlers plunderen de afgelegen visgebieden waarvan lokale vissers afhankelijk zijn.

Eén groot zeereservaat

Vroeger was de oceaan één groot zeereservaat. vissers konden lang niet zo ver en diep vissen, en niet zo veel vangen als nu. Dus bleef er genoeg vis over om zich voort te planten. Nu is de wereldwijde visvangst ruim zeven keer zo groot als in 1950 en raken de zeeën steeds leger. Niet gek dat inmiddels bijna een kwart van alle visgronden is ingestort – en daarmee ook veel vissers en hun families.

De zeeën en oceanen krijgen talloze aanslagen te verduren. In de Stille Oceaan drijft een gigantisch eiland van ons plastic afval. Dode walvissen kunnen zó door naar het chemisch afval, zoveel gif zit er in de zee. Dolfijnen bloeden uit hun oren, doof van het lawaai dat seismisch onderzoek (om olie- en gasvoorraden op te sporen) en de sonar van marineschepen maken. Prachtige koraalriffen sterven af door klimaatverandering. En jonge pinguïns gaan dood aan longontsteking, omdat het regent waar het vroeger sneeuwde.

Er was eens...

Tonijn in de Noordzee? Heus waar. Vroeger zwom deze vis ook vlakbij Nederland. Maar de laatste exemplaren zijn opgevisst in 1953. En wat doet een visser, als 'zijn' vissoort opraaft, zoals de tonijn in de Noordzee? Een enkeling krabt zich eens achter de oren en stopt ermee. Maar het gros van de vissersvloot vertrekt naar verre wateren of stapt over op een andere vissoort; beide reacties zijn desastreus voor het leven in de oceanen.

Beroving met hightech

Europese vissers zijn inmiddels letterlijk aan de andere kant van de wereld beland: in het zuiden van de Stille Oceaan. Verder opschuiven kan niet meer. Ze beroven de arme, lokale bevolking niet alleen van hun voedsel, maar ook van hun werkgelegenheid. De kleinschalige visserij verliest het in alle opzichten van de hightech trawlers uit Europa.

Basisvoedsel in sjeke restaurants

Tonijn is een van de populairste vissoorten ter wereld. Voor miljoenen arme mensen is het basisvoedsel, maar de vis staat ook in sjeke sushirestaurants op de menukaart. Een commercieel interessante vissoort dus en dat is de tonijn wereldwijd duur komen te staan. De prachtige blauwvintonijn staat op uitsterven en soorten als de geelvintonijn zijn zwaar overbevist.

Wat is overbevissing?

Heel simpel: meer vissen vangen dan erbij komen. De soort sterft dan langzaam uit. Stel, je hebt honderd kabeljauwen. Die maken vijftig nieuwe kabeljauwtjes. Maar vissers halen er zestig uit de zee. Dan zijn er in totaal tien minder. Als dat jaar na jaar gebeurt, blijft er niets over.

Overboord

De meeste vistechnieken maken geen enkel onderscheid meer tussen een schol, een kabeljauw en een kreeftje: alles wordt opgevisst. En dan bekijken de vissers daarna wel wat ze echt willen houden. De rest gaat weer overboord, dood of stervend. Bijvangst heet dat, maar het gaat wel om gigantische hoeveelheden. Ook zeepaardjes, walvisachtigen, zeeschildpadden en albatrossen sterven onbedoeld in de moderne vistuigen.

Lege zeeën

De oorzaak van overbevissing is al heel lang duidelijk: te veel schepen jagen op te weinig vis, legaal én illegaal. Maar politici durven hun handen niet te branden aan de visserijsector. Intussen worden de wereldzeeën leeggevisst. Eerst de grote, lucratieve soorten, dan de kleinere en ten slotte de hele kleintjes. Tot er alleen nog maar kwallen in de zee zwemmen. Dat is het drama van de overbevissing.

Einde Noordzeekabeljauw?

Wetenschappers adviseerden al in 2001 om de kabeljauwvangst in de Noordzee totaal te verbieden. Maar pas in 2009 durfde een Europees Commissaris het hardop te zeggen: vrijwel alle Noordzeekabeljauw wordt te jong opgevisst, nog voor ze eitjes kan leggen. De vissers halen dus hun eigen toekomst uit de zee. Als we niet ingrijpen betekent dit einde verhaal voor de kabeljauw in de Noordzee. En voor het ecosysteem waarin de kabeljauw zo'n belangrijke rol speelt.

© GP/TOLVANEN

Duurzaam beleid

Groot probleem is het gebrek aan internationaal beleid dat onze oceanen echt beschermt. De enige manier om overbevissing te stoppen is wereldwijde afspraken maken: hoe beheren we onze zeeën en oceanen duurzaam? Die afspraken moeten bovendien nagekomen en gecontroleerd worden. Soms zijn er wel goede wetten, maar is er niemand die ze handhaaft. Dat schiet niet op.

Wat doet Greenpeace?

Greenpeace wil schone zeeën vol gezonde vis. Daarom voeren we wereldwijd campagne voor de bescherming van onze oceanen. Hoe doen we dat?

© GP/ASLUND

Oceanen- onderzoek

Greenpeace legt een stevige wetenschappelijke basis onder haar oceanencampagnes. We doen grondig onderzoek naar visstanden, overheidsbeleid, piratenvisserij en zeereservaten. Niet alleen achter onze bureaus, maar ook vanaf onze schepen. Zo onderzochten we de ernstige zeevervuiling door een goudmijn op de Filippijnen. En de doodsoorzaak van dolfijnen in Het Kanaal. Samen met wetenschappers hebben we een wereldwijde kaart opgesteld, waarop we aangeven waar zeereservaten het hardst nodig zijn.

Oceanenlobby

Greenpeace voert campagne op zee, maar ook in de conferentiezalen waar regeringsleiders beslissen over het lot van onze oceanen. We staan op de stoep bij visserijministers: zij moeten het aandurven hun visserijsector in te krimpen. En we vragen supermarkten om alleen duurzaam gevangen vis in te kopen. Mede dankzij de steun van duizenden consumenten werd onze campagne Maak Schoon Schap een succes. Vrijwel alle grote Nederlandse supermarkten werken nu aan een duurzamer visinkoopbeleid.

Acties voor de oceanen

We voeren actie tegen piratenschepen die in Nederland illegale kabeljauw aan land brengen. Maar we varen ook naar de plaatsen waar de oceanen worden bedreigd. In de Stille Oceaan, voor de Afrikaanse kust en in de Middellandse Zee spoorden we illegale tonijnvissers op, maakten video's van de verwoestende vangstmethodes en hielpen lokale overheden om vissersschepen te controleren. Greenpeace heeft jarenlang de Japanse walvisjagers bij Antarctica achtervolgd en met succes: de internationale afkeer van de bloedige jacht is groot. Daarom is Greenpeace een grote campagne gestart in Japan zelf, om de walvisvloot definitief aan de ketting te krijgen.

© GP/NEWMAN

Wat kunt u doen?

Eet u graag vis? Vraag dan elke keer als u een visje koopt of die wel duurzaam is gevangen. En of de vissoort niet overbevist is. Als klanten alleen duurzame vis willen, zullen alle winkels uiteindelijk duurzaam vis gaan inkopen. Dan raken vissers hun foute vis aan de straatstenen niet kwijt en kunnen ze die vissen net zo goed in zee laten zwemmen!

Ook u kunt invloed uitoefenen op politici en bedrijven. Op onze website staan regelmatig oproepen om een e-mail te sturen. Bijvoorbeeld naar de Japanse overheid om te stoppen met de walvisjacht en onze actievoerders niet te vervolgen. Of om een eigen stukje zeereservaat te claimen. Ga naar greenpeace.nl en laat uw stem horen!

Greenpeace komt op voor de oceanen. Wilt u ons steunen? Graag! Kijk op de volgende pagina bij 'Help mee'.

5 vragen

Vijf vragen over oceanen

1 Wat is het verschil tussen een beschermd gebied en een zeereservaat?

In een zeereservaat zijn alle schadelijke activiteiten verboden, in een beschermd gebied slechts een deel. Daar mag bijvoorbeeld nog steeds worden gevestigd. Maar met een beetje bescherming kom je er niet. Pas als stukken zee volledig worden afgesloten, krijgen kwetsbare ecosystemen voldoende kans om daadwerkelijk te herstellen.

2 Is een walvisreservaat ook een zeereservaat?

Nee. In het walvisreservaat bij Antarctica, dat in 1994 mede dankzij Greenpeace werd ingesteld, zijn wel de walvissen officieel beschermd. Maar hun belangrijkste voedselbron, krill, mag gewoon gevangen worden. Bijvoorbeeld als voer voor garnalenkwekerijen. Daarom wil Greenpeace zeereservaten, waarin alle zeeleven zich kan herstellen.

3 Is kweekvis een oplossing?

Veel viskwekerijen verergeren het probleem van overbevissing juist. Voor één kilo kweektonijn is tot twintig kilo vis nodig, als voer voor deze roofvis. Bovendien zorgen veel viskwekerijen voor vervuiling en de verspreiding van ziektes. Duurzame kweek bestaat wel op kleine schaal (zie ons rapport 'Duurzame aquacultuur'). Maar kweekvis kan de problemen van onze oceanen niet oplossen. Dat moet in de oceanen zelf gebeuren.

4 Welke visserij is het schadelijkst voor het zeeleven?

Drijfnetten en *longliners* veroorzaken veel slachtoffers onder dolfijnen, walvissen, haaien, schildpadden en zeevogels. De visserij met bodemsleepnetten zorgt voor enorm veel bijvangst en is zeer schadelijk voor het bodemleven. In het bijzonder de boomkor die Nederlandse vissers gebruiken. De kettingen van de bodemvisserij die tong en schol de netten injagen, maken veel zeeleven onnodig kapot. Onderwaterplanten, anemonen, schelpen en andere bodemdieren verdwijnen. Wat overblijft is een zanderige ruïne.

5 Wat is diepzeevisserij?

De diepzee is een onbekende schemerwereld op honderden meters onder de zeespiegel. Hier leven bizarre wezens als de reuzenspinkrab en de hengelvis. Het ecosysteem is zeer kwetsbaar en alles groeit er heel traag door de koude en duisternis. Herstel gaat dus bijzonder langzaam. In hun speurtocht naar nieuwe visgronden zijn grote industriële vis-trawlers ook begonnen aan de plundering van deze diepzee. Ze jagen op vis met netten zo groot als een voetbalveld, verzwaard met stalen rollers. Nog voordat we haar geheimen hebben ontrafeld, is de diepzeebodem al veranderd in een kale woestenij.

♥ Help mee

Steun Greenpeace en haar campagnes voor schone, gezonde zeeën vol vis! Als donateur bijvoorbeeld. Greenpeace is onafhankelijk en accepteert dus geen geld van bedrijven of overheden. De steun van onze donateurs is daarom onmisbaar, ook voor de oceanencampagnes. Wilt u op de hoogte blijven van Greenpeace-nieuws en van acties waaraan u als online actievoerder kunt meedoen? Meldt u zich dan via greenpeace.nl aan voor onze e-mailnieuwsbrief. En natuurlijk bent u van harte welkom om als vrijwilliger onze (oceanen)campagnes te ondersteunen!

i Meer informatie

Op greenpeace.nl vindt u uitgebreide informatie over onze oceanencampagnes en kunt u rapporten en folders downloaden. Nog meer weten? Bel of mail onze service desk: 0800 422 33 44 of info@greenpeace.nl.

© GP/GILLBERG

Belangrijke bronnen

Zeereservaten nu! (Greenpeace, 2009) | *Apo Island* (Greenpeace, 2006) | *The Science of Marine Reserves* (PISCO, 2007) | *The ecosystem approach* (Greenpeace, 2008) | *Vispiratenparadijs Nederland* (Greenpeace, 2006) | *ZeeInZicht* (Ecomare, zeeinzicht.nl) | *CFP Green Paper* (European Commission, 2009) | *Oceans in Peril, Summary* (Worldwatch Institute, 2007) | *Taking tuna out of the can* (Greenpeace, 2008) | Greenpeace-video's: *Verantwoord vissen, Marine reserves, Defending our Oceans*

GREENPEACE

colofon

© 2009 **Schone oceanen vol gezonde vis**
Greenpeace Nederland, Postbus 3946,
1001 AS Amsterdam, tel 0800 422 33 44
tekst Tekstproducties Jacqueline Schuiling
eindredactie en fotografie Greenpeace Nederland
vormgeving Bingo! Graphic Design **papier en inkt**
gedrukt op 100% hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier.
De inkt is gemaakt van plantaardige grondstoffen.

